

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quædam ab Euangelistis non per accomodationem, sed in sensu mystico
recitari, verior sententia est. c.3. [i.e.4]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

CAPUT IV.

*Quadam ab Evangelistis non per accommodationem,
sed in sensu mystico recitari, verior
sententia est.*

Mihi vero media sententia probatur, quæ prioris licentiam, & posterioris nimiam temperet severitatem; nempe in his locis citatis, nec omnino per accommodationem, nec in sensu literali æque proxime significato cum priori, sed in sensu mystico ab Evangelistis testimonio recitari. Mysticum appello, quia factum, quod narrat Evangelista, rebus illis prioribus figuratum est. Excipio duo illa Isaia testimonia, de quibus seq. c. dicemus. In hanc sententiam idem Iansenius quasi coactus tandem consensit, quod prior illa non admodum probata sibi videretur. Eodem modo Hieronym. in illud cap. 11. Osee, Chrysostom. homil. 8. in Matth. & Glossa ordinaria illius loci, quam mirifice laudat Paulus Burgenis in prima additione illius capitis, Theophyl. Sanct. Thomas, Caietan. & Titelmannus in cap. 2. Matth. Driedo lib. 2. de sacra Scriptura cap. 2. & Adamus in præfatione ad commentaria Isaia, affirmant testimonium illud Osee 11. *Ex Egypto vocavi filium meum*, in sensu mystico à Matthæo recitari. Quocirca & illud Ieremie 23. *quod Hieronym. in eum locum historice intelligit de tempore captivitatis Israël, quo magna strages in Rama facta est, de eade etiam Innocentium in sensu spirituali accipere potest. Idem docet Hieronym. in c. 13. Matth. de illis verbis Plalm. 77. *Aperiam in parabolis.* etc. Aitenim, in eo Plalmo describi egressum filiorum Israël ex Egypto, in quo abscondita mysteria continebantur, & ideo de Christo parabolice esse intelligendum. Quod si Hieronymo, & alijs hoc genus interpretandi eos locos probatur, non est cur recentioribus Theologis displiceat. Quare audacia forsitan notari posset Oslandri in annotationibus in lib. 1. Harmoniæ Evangelicæ cap. 11. qui, cum affirmeret omnes veteris Scripturæ interpretes testimonium illud Osee allegorice de Christo intellexisse, ipse censet, in historico sensu esse accipiendum: & dum hac ratione scriptorem sacrum honorifice defendere conatur, aduersariorum calumnijs multo magis eum exponit.*

7. Probatur vero prædicta sententia, quia nullus negare potest illud Exodi 12. *Os non comminuetis ex eo*: literalis sensu de agno paschali tantum esse intelligendum, de quo ibi tantum sermo erat, non de Christo: & tamen dicit Ioannes 19. cap. impletum fuisse in Christo, *Facta sunt* (inquit) *hæc, ut Scriptura impleteretur, Os non comminuetis ex eo*: ergo sufficit mysticus, & præfiguratus sensus, ut dicatur in eo Scriptura impleri, aut Prophetam illum prædixisse: nam & figura, sicut etiam propheta ipsa veritate, & euentu bene adimpletur. Quare posterior ratio facta contra priorem sententiam, nihil ponderis contra hanc nostram habere potest. Nihil etiam obstat id, quod Theophyl. dicit in cap. 1. Matthæi, videlicet citari ab Evangelista Prophetam prædicentem prædicationem Christi in parabolis: nam & id, quod mystico sermone figuratur, recte dicitur à Propheta prædictum, sicut etiam adimpletum, ut notatum est. Quocirca lapsus est Abulenſis in c. 13. Matth. qu. 28. cum existimat, testimonium citatum Exodi 12. non in

mystico, sed in sensu literali à Ioanne referri: quia putat, nullam Scripturam dicendam esse impleri in sensu mystico, sed solum in literali. Locum vero citatum Exodi 12. recitari à Ioanne in sensu mystico docent Augustinus tract. 120. in Ioan. Chrysost. homil. 84. Theophyl. & Sanctus Thomas in eum locum, Driedo lib. 2. de sacra Scriptura cap. 2. Michael Medina loco inferius citando. Cum igitur locus ille ab Evangelista in sensu mystico reciteretur, & nihilominus scriptura in sensu figurato dicatur impleta, idem de alijs locis de quibus est controuersia videtur dicendum.

Sed posteriori ratione aduersarij nos magis vrgent: quia argumentum ductum ex sensu mystico parum, aut nihil ponderis habet: ergo non est credendum Scriptores noui testamenti eo vsos, præsertim contra Iudæos in credulos, & procaces, nisi quando mysticus sensus non solum Scripturis notus est, sed alijs etiam perspicuus esse debet: ut ex doctrina Patrum notabimus, disput. 16. cap. 5. qua ratione Ioannes prædictum testimonium Exod. 12. in sensu mystico recte adduxit, quod manifestum esse deberet Iudæis, agnum paschalem figuram fuisse Christi veri agni, de quo dicit Isaia 53. *Quasi agnus coram tondente se obmutescet*, & rursus cap. 16. *Emitte agnum Domine dominatorem terra.* & Ieremias 11. *Ego sum tanquam agnus mansuetus, qui portatur ad victimam.*

Ego sane fateor infernum esse argumentum sumptum ex mystico sensu, nisi ille notus esse debeat audientibus, vel ex alijs locis Scripturæ, ut in prædicto testimonio Exodi 12. vel optima ratione comprobetur, ut in illo Deuteronom. 23. *Non alligabis os boni trutinanti.* De quo latius dicemus disputacione illa 16. cap. 4. Verum, cum Evangelistæ referant testimonia prædicta, de quibus est controuersia non ad probandum, & conuincendum Iudæos, ut ex contextu patet, sed simpliciter quadam narratione historice, non oportebat, ea solum recitare in sensu literali, aut saltem mystico omnibus peruulgato, sed satis erat, in ipsa historia, quam nemo falsitatis arguere poterat, cum in oculis omnium res illæ gestæ fuissent, simplici etiam demonstratione ostendere, quo pacto in illis rebus apparerent impleta, quæ in veteri testamento figurata, & obscure adumbrata videbantur, id quod veritatem ipsam historie non mediocriter illustrat. Quod si Paulus non in simplici historia narratione, sed ad probandam diuinitatem Christi adduxit illud 1. Reg. 7. & 1. Paralip. 17. & 22. quod de Salomone dictum esse satis constat, non propterea necesse est, ut in sensu literali, sicut posterior sententia contendit, reciteretur: cum enim plura alia firmissima testimonia in sensu literali Paulus retulisset, non mirum, si hoc tantum in sensu mystico allegaret: cum etiam notissimum deberet esse Iudæis Salomonem & regnum eius figuram fuisse Christi venturi. Neque opus est, omnia illius cap. 7. de Christo tantum intelligere, ut vult Augustinus 17. de ciuit. cap. 8. tamen non nulla in solum Christum conueniant. Ex quo deducere deberent Hebræi, Salomonem fuisse figuram veri Messie. Hoc testimonium à Paulo referri in sensu mystico docuit Michael Medina lib. 6. de recta in Deum fide cap. 25. neque oppositum sensit Lyranus in 2. Prologo allegato: nam quauis dicat, hoc testimonium in sensu literali de Christo accipiendum; vocat tamen mysticum secundum quid,

Augustin.
Chrysost.
Theophyl.
S. Thom.
Driedo.
Michael.
Medina.
5.

Isaia.
Ierem.

Sensus mysticus quædam valia sunt.
Deuteronom.
Evangelistæ cur testimonia scripturæ in sensu mystico afferant, cum robur non habeant.

Paulus testimonium illud Regi mystice de Christo explicat.

Michael.
Medina.
Lyran.

quid, quatenus in Salomone, ut in figura Christus continetur: appellavit vero literalem, quia intentus esset ab Spiritu sancto; quod nos etiam concedimus: sed quo differat literalis ab eo, qui communiter dicitur mysticus, sequenti dis- videbimus.

Osee 11. Redeo ad testimonium Osee 11. & de Christo non ad literam, sed mystice esse intelligendum ex eo probo, quod antecedentia, & sequentia in so- lum Israeliticum populum conveniant, ut ex il- lius lectione facile patebit. At respondent aduer- sarij, consuetum esse Prophetis varia miscere, & valde remota coniungere. Ego tamen non video quidnam in exemplum afferri possit, ubi tam di- versa absque ulla prolixa occasione, & in tam bre- vi sententia coniungantur. Sed obijcit Osiander: fieri non potest, ut populus innumerabilis, unius hominis sit figura: ergo in sensu allegorico non potest testimonium illud usurpari. Ad hoc fri- uolum est, primum quia Patres citari pro nostra sententia place affirmant, hunc populum in eo facto figuram gerisse. Saluatoris nostri: tum etiam sicut in uno homine unus populus tanquam in figura continebatur Genes. 25. *Dua gentes sunt in utero tuo, &c.* cum in uno populo unus Christus si- gnificari non poterit? Adde, quod res, quibus ali- quid mystice significatur, alterius longe diversæ rationis esse solent, quam res significatæ: quid ergo mirum, si populus Israel figura fuerit Salua- toris? Qualiter vero populus ille fuerit figura Christi peregrinantis in Ægypto, & inde redeun- tis, fusius explicat Rupertus in illum locum Matth.

CAPUT V.

Quadam per accommodationem, quæ ad literalem multum accedit, ab Evangelistis allegari.

Isaia 29. Superest, ut de duobus alijs testimonijs Isaia: Saliquid dicamus: quæ sane, meo iudicio, in sen- su accommodatio accipienda sunt, ita ut à lite- rali non multum distet, imo ex illo ita mirabili quadam ratione deducatur, ut non parum habeat energis contra Iudeos, quibus hypocritism, & cor- dis duritiem Christus exprobrabat. Primum er- go illud ex cap. 29. *Populus hic labijs me honorat: fa- cilis eo pacto accipi potest: negari enim non de- bet eo loco Prophetam cum populo, & homini- bus sive ætatis locutum, atque eorum hypocritism, & duritiem verbis prædictis increpare: hoc vero satis est, ut multo post tempore Evangelista non modo in eorum filios eadem verba usurparet, sed etiam dixerit optime prophetasse de illis Isaia, non quod de illis literaliter sensu, aut etiam mystico intellexerit, sed de parentibus eorum, quorum hypocritism, & duritiem veluti hereditaria succe- ssione filij accepisse videbantur. Id enim frequen- ter evenit, ut quædam vitia, quæ sunt veluti nativa alieni genti, ex naturali eius temperamento, & inclinatione profecta, in posteros etiam transmi- tantur. Vitium autem hypocritism, & obdurationis illi populo familiarissimum fuisse, testatur Scri- ptura prophetarum, & Evangeliorum.*

Ad Tit. 1. In eundem modum Paulus ad Titum 1. cum monet ipsum, ut acriter reprehendat Cretenses, quod pessimi homines essent, vitia eorum probat dicto Epimenidis, quem Prophetam appellat: *Sunt enim, inquit, multi inobedientes, &c.* quos oportet

reargui. Confirmat deinde his verbis, *Dixit quidam ex illis proprius eorum Prophetæ, Cretenses semper menda- ces, male bestia, ventres pigri* (id est venenosæ bestia, otio dediti, & pigri) *testimonium hoc verum est: quam ob causam incipe illos ducere, ut sani sint in fide.* Vbi pri- mo obiter, testimonium hoc Epimenidis aduci à Paulo ad convincenda vitia Cretensium, non quidem eorum, qui fuerunt tempore Epimenidis, sed ipso tempore Pauli: hos enim solum Titus increpare debebat. Secundo cum dicit Paulus, testi- monium illud esse verum intelligit relatum etiam ad Cretenses præsentis temporis, de quibus tunc ipse loquebatur: alioquin frustra ipsum allegasset, & verum esse dixisset. Tertio certum est, Epime- nidem non dixisse illud spiritu prophetico de Cretensibus futuris tempore Pauli, sed vitia na- tiua illius gentis, quam ipse longo experimento cognoverat, illis verbis descripsisse. Et quia, ut proxime dicebam, hæc vitia veluti innata maiori ex parte in posteros derivantur, testimonium il- lud Epimenidis, quod ipse de Cretensibus suæ ætatis pronuntiavit, idem enim est, prophetasse, atque prædixisse. Dicitur autem prophetasse Epi- menides, non quod de futuris tunc cogitaret, sed quia perinde est, nativa vitia alicuius gentis de- scribere, atque mores prædicere posterorum: & hac ratione existimo, nomen Prophetæ Paulum Epimenidi tribuisse, tametsi vanæ aliæ rationes huius appellationis soleant assignari, de quibus non est modo dicendum. Hoc pacto testimonium illud magni ponderis est, ut Paulus Tito suadeat, seuerè reprehendere Cretenses: ex eo enim, quod vitia illa eis essent veluti nativa, ut descripsit Epi- menides, optime colligitur apud Cretenses tunc ea vigere, & proinde eos seria reprehensione dignos esse.

Sic ergo Christus dominus Matthæi 15. in Iu- daeos sui sæculi optime usurpavit verba Isaia 29. & dixit vere prophetasse de illis Isaia: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* Quibus verbis indicat vitium illud in eo populo non solum antiquum, sed etiam quasi nativum fuisse, ideoque recte de illis prophetasse Isaia, non quod peculiari recordatione ad futuram ge- nerationem animam intenderit, sed quod præ- sentis populi mores describens, vitia posterorum certa quadam ratione prædixit. Cumque Chri- stus dominus optima ratione conuicisset eo ca- pite hypocritism Iudæorum, quia prætextu reli- gionis, & voti, debitum honorem parentum ex avaritia impediabant; statim in ipsos efficaciter vertit verba Isaia, quibus idem genus peccati in eorum parentibus ille notauerat. Vltius ergo fuit Christus eo testimonio per accommodationem, eo tamen modo, ut parum, aut nihil recedat à sen- su literali, cum optima, & naturali ratione ex eo deducatur id, quod ipse contendebat. Ita intelligi debet Chrysostomus in hunc locum Matth. homil. 52. cum inquit: *Video à prisca temporibus malignitatem ipsorum esse prædictam, quod enim Christus criminabatur, id Isaia multo ante prædixit.*

Est alius locus Isaia 6. c. quem refert Matthæus 13. in hunc modum: *Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vident, & audientes non audiunt, nec intelli- gunt, & adimpletur in eis propheta Isaia dicens: auditu Christo.*

12.

Epimenides quo sensu Prophetæ dicitur à Paulo.

13.

Isaia. Energia ex probatione Christi.

Isaia testi- monio in sensu per accommodationem dicitur Christus.

Vitium ob- durationis, & hypocri- tis Iudeis nativum.

Ad Tit. 1.

Epimenid.

14.

Alius Isaia. locus per ac- commodationem ad- dicitur Christo.

audie-